

2 DRETS HUMANS

ENTRE TERRES

Guia educativa sobre migracions
a la Mediterrània

CAP PERSONA ÉS IL·LEGAL

L'any 2015 registra el màxim nombre de desplaçaments que ha viscut Europa des de la Segona Guerra Mundial. Un dels principals detonants ha estat la devastadora guerra de Síria; però també altres conflictes bèl·lics i ecològics i les grans desigualtats socials i econòmiques que augmenten globalment, agreujades per decisions polítiques irresponsables que han contribuït a alimentar diversos moviments migratoris cap a Europa.

Malauradament, els pronòstics auguren que, en un món violent, de desigualtats creixents i amb una degradació ambiental galopant, aquest tipus de desplaçaments forçats de població es poden repetir i incrementar de manera periòdica.

Davant la situació, les respostes de la Unió Europea han estat la passivitat còmplice dels naufragis, el bloqueig fronterer i, finalment, l'externalització de fronteres fora del territori comunitari: el 20 de març de 2016 va entrar en vigor l'acord UE-Turquia, que deriva el control fronterer a l'Estat turc. El pacte permet l'expulsió de persones migrades a Turquia i obliga els nous refugiats a romandre en territori turc, barrant-los el pas cap a Europa. Aquestes decisions polítiques s'han repetit amb països com Líbia l'any 2017 i Marroc el 2019.

Nombroses organitzacions humanitàries han denunciat aquests acords perquè vulnereu el dret d'asil de les persones refugiades i perquè Turquia, Líbia i Marroc són considerats països que no respecten ni protegeixen els drets humans. A casa nostra, diverses plataformes ciutadanes, ONGs i ajuntaments s'organitzen per derrocar aquests pactes i promoure polítiques d'acollida.

Tot i així, es pot observar un augment de la percepció social negativa i reduccionista del fenomen migratori, a través del creixement de discursos xenòfobs i altres formes d'odi, l'enduriment de les polítiques migratòries i l'ampliació de barreres institucionals. Aquesta situació es materialitza amb la discriminació i vulneració de drets d'algunes persones migrants.

Manifestació a Barcelona / JORDI CORTINA

Un infant protesta a l'estació fronterera grega del nord d'Idomeni / PETROS GIANNAKOURIS / AP

Què diuen els tractats internacionals?

Declaració Universal dels Drets Humans, Nacions Unides, París, 1945

Article 13

Tota persona té dret a circular lliurement i a triar la seva residència en el territori d'un Estat.

Article 14

En cas de persecució, tota persona té dret a cercar asil, i a gaudir-ne, en qualsevol país.

Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea, 2000

Article 18

Es garanteix el dret d'asil dins del respecte de les normes de la Convenció de Ginebra de 28 de juliol de 1951 [...].

Article 19

Es prohibeixen les expulsions col·lectives. Ningú podrà ser retornat, expulsat o extradit a un Estat en què corri un risc de ser sotmès a la pena de mort, a tortura o a altres penes o tractes inhumans o degradants.

Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats Nacions Unides, Ginebra, 1951

El terme *refugiat* s'aplicarà a tota persona que, a causa de temors fonamentats d'ésser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o bé per defensar determinades opinions polítiques es troba fora del país de la seva nacionalitat i no pugui, o per causa de l'esmentada por, no vulgui, acollir-se a la protecció de tal país [...].

Ampliació del concepte de persona refugiada

En general, quan es parla de moviments migratoris hi ha una tendència a diferenciar entre refugiat i migrant econòmic. Aquesta diferenciació respon a una interpretació literal de la definició de persona refugiada que estableix la Convenció de Ginebra de 1951 i que exclouria aquelles persones que fugen del seu país per motius com l'extrema pobresa o com a conseqüència del canvi climàtic.

Des d'alguns moviments socials com la Plataforma Stop Mare Mortum entenem que tota persona que es veu obligada a fugir del seu país hauria de tenir dret a rebre una certa protecció internacional, ja que es troba en una situació d'extrema vulnerabilitat i que, en molts casos, és provocada pels interessos comercials de països occidentals.

CIE, les presons administratives

Diverses entitats en demanen el tancament perquè a la pràctica funcionen com presons, on s'hi exerceix una important vulneració de drets humans. Des del 2006, s'hi han registrat 8 morts, 3 de les quals al CIE de Zona Franca de Barcelona. El juliol del 2015, gràcies a la tasca d'associacions i moviments socials, especialment amb la campanya **Tanquem els CIE**, el Parlament de Catalunya va aprovar una resolució per instar el Govern espanyol a tancar els CIEs que hi ha arreu del territori. El 2016, el Ple de l'Ajuntament de Barcelona va aprovar fer tot el possible per tancar el CIE de Barcelona-Zona Franca, però mai s'ha aconseguit.

La Fundació Migra Studium, l'única entitat que té accés al CIE de Zona Franca, **va detectar l'any 2018** a 42 possibles menors detinguts, mentre que el Ministeri d'Interior en reconeix la presència de 20. De les 156 persones ateses, el 66% no tenia cap antecedent penal. Un 60% del total de persones retingudes són de Marroc i Argèlia, països amb qui el Govern d'Espanya té acords de deportació il·legal dins el compliment del dret internacional. De moment, les deportacions són pràctiques il·legals que succeeixen amb total coneixement públic i impunitat, però ja s'està ampliant la jurisprudència per tal de justificar-les legalment en un futur pròxim.

Grupo de internos del CIE de Aluche pidiendo su liberación / BERNAT ARMANGUE

"He arribat a sentir que no sóc un ésser humà, que havia perdut la meva humanitat. Tothom ens ha abandonat."

Hammida, refugiada siriana a un camp de Jordània

DANSEM SENSE FRONTERES

Quan naixem rebem una nacionalitat, i aquesta, juntament amb els factors socioeconòmics, condicionarà durant tota la vida la facilitat o les dificultats que trobarem a l'hora de creuar fronteres. El cas més extrem és el de les persones apàtrides, que no reben el reconeixement de cap país i, per tant, tenen enormes dificultats per moure's entre estats. Aquesta activitat ens ajuda a prendre consciència, mitjançant el moviment, l'expressió corporal i la dansa, de les desigualtats que existeixen per a exercir el dret a la lliure circulació.

Edat recomanada: de 9 a 12 anys.

Temps aproximat: 2 hores.

Objectius educatius

- Prendre consciència que la llibertat de les persones varia segons el seu país de naixement.
- Valorar, defensar i difondre el dret a la lliure circulació de les persones.
- Gaudir del moviment corporal a través de la dansa lliure.

Materials necessaris

- Paper d'embalar gran i cartolines de colors (vermell, verd i groc).
- Retoladors i pintures de pell de molts colors diferents.
- 1 bossa de caramels.
- Xiulet.
- Dispositiu per reproduir música.
- Dispositiu per fer fotografies.

Reflexionem

- Com ens hem sentit les persones que no podíem sortir del nostre quadrat? I les persones que sí que podíem desplaçar-nos lliurement?
- Qui ha pogut menjar caramels i qui no n'ha pogut menjar? Qui s'ho ha passat més bé?
- Ens sembla que les regles del joc eren justes o injustes? Per què?
- Què en pensem del fet que en el món les fronteres només estiguin obertes per a algunes persones i per a d'altres no?
- Al món, hi ha persones que fa anys que viuen en camps de refugiats i mai en poden sortir. Com ens sentiríem si no poguéssim sortir mai del nostre barri? Quines coses de les que fem ara o de les que voldríem fer en un futur serien impossibles en aquestes condicions

Infants jugant a un camp de refugiats de Jordània / AF

2. Camins de colors

Ara, ens pintem la planta dels peus del color o colors que ens agradin. Tornem a repetir l'acció d'abans, però aquest cop no hi haurà ni vigilants ni semàfors a les fronteres. Tampoc hi haurà xiulets. Ara, l'inici i el final del moviment el marcarà la música.

Tots i totes podem moure'ns, dansar i travessar les fronteres lliurement al ritme de les cançons i les melodies! Ah, i ara els caramels són per a tothom, així que els haurem de compartir.

Reflexionem

- Com ens hem sentit està vegada?
- Quina diferència va haver-hi amb la vegada anterior?
- Qui ha pogut menjar caramels i qui no n'ha pogut menjar? Qui s'ho ha passat més bé?
- Ens sembla que les regles del joc eren més justes o injustes està vegada? Per què? barri? Quines coses de les que fem ara o de les que voldríem fer en un futur serien impossibles en aquestes condicions

SPIDERMAN A IDOMENI

Avui, al món globalitzat, les mercaderies gaudeixen de més llibertat de moviment que els éssers humans. En aquesta activitat, a partir de la fotografia d'un infant siria a la frontera tancada de Macedònia, reflexionarem sobre les polítiques migratòries d'Europa i la vulneració del dret d'asil i del dret a la lliure circulació. Finalment, a partir del leimotiv dels superherois, durem a terme una acció de ciberactivisme.

Edat recomanada: de 13 a 16 anys

Temps aproximat: 30-45 minuts per als apartats 1 i 2. Unes 2 hores per a l'apartat 3.

Objectius educatius

- Investigar la situació de les persones refugiades a Idomeni i valorar les polítiques migratòries i d'asil europees.
- Reflexionar sobre el fet que, en el món actual, les mercaderies sovint tenen més facilitat per creuar fronteres que les persones.
- Dur a terme una acció de ciberactivisme per difondre la defensa del dret d'asil i del dret a la lliure circulació de les persones.

Materials necessaris

- Fotografia de l'infant siria a Idomeni.
- Papers i bolígrafs.
- Atrezzo o disfresses de superherois.
- Dispositiu amb connexió a Internet.
- Mòbil o càmera per gravar vídeo.

Un infant juga amb el seu ninot al camp de refugiats d'Idomeni / VADIM GHIRDA / AP

1. Drets humans a la intempèrie

Observem la imatge del nen a Idomeni, davant la frontera entre Grècia i Macedònia. En petits grups, investiguem a la xarxa sobre els interrogants següents:

- L'infant de la fotografia és d'origen sirian. Què hi fa, a Idomeni? Per què fa setmanes que dorm a la intempèrie amb altres milers de persones?
- Segons la legislació internacional, ell, la seva família i la resta de persones acampades a la frontera tenen dret a demanar asil?
- Quan i per què la Unió Europea va tancar la frontera entre Macedònia i Grècia, així com d'altres de la ruta migratòria dels Balcans? Què en van dir l'ONU, l'ACNUR i altres organitzacions humanitàries, d'aquesta decisió política?

Reflexionem

- Valorem les respostes que hem trobat, posem en comú les nostres conclusions i, per acabar, visualitzem el vídeo *People of Nowhere* sobre la crisi de les persones refugiades en el trànsit entre Turquia i Grècia.

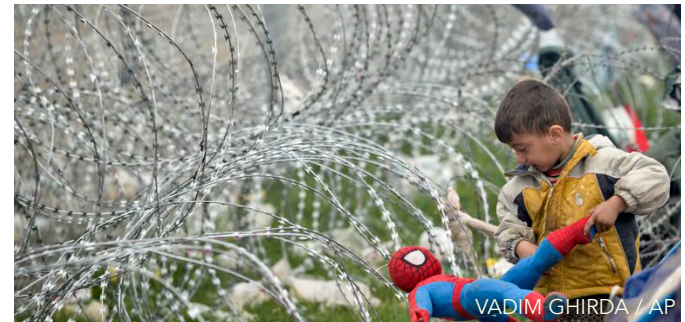
2. Mercaderies sense fronteres

Spiderman és un dels superherois més internacionals. Creat als Estats Units a la dècada dels 60, les historietes d'aquest personatge han fet la volta al món i han arribat a milions de lectors i espectadors de països de tots els continents.

Reflexionem

- Quins recorreguts pot haver seguit un ninot de pel·luc com el de la imatge des que s'ha fabricat fins que cau a les mans d'un nen? En quins països s'ha pogut fabricar i a quins ha pogut arribar? Qui pot tenir més restriccions de circulació i més dificultats per creuar fronteres: el ninot de Spiderman o l'infant sirian que el sosté?

3. Gent corrent que transforma el món

L'Òscar Camps, director de Proactiva Open Arms, l'ONG que treballa en el rescat de persones a l'illa de Lesbos, va ser nomenat l'abril de 2016 Català de l'Any. Escoltem [el seu discurs](#) en rebre el premi i valorem: les institucions europees estan actuant de manera responsable davant les crisis humanitàries del Pròxim Orient i l'Àfrica? Les accions individuals i de petits col·lectius poden ajudar a canviar el món o és una utopia la idea que un granet de sorra pot esdevenir una muntanya?

Totes les persones podem lluitar contra les injustícies. En aquesta activitat ens carregarem d'imaginació i posarem el nostre granet de sorra per canviar el món. Seguim aquests passos:

- Inventem un o diversos personatges per tal de reivindicar el respecte als drets humans (dret a la pau, a l'asil, a una vida digna, a la lliure circulació, etc.) i reclamar més responsabilitat a la Unió Europea.
- Redactem un breu guió per tenir clar quin missatge volem transmetre: quin estil tindrà? Quin fil conductor uneix els vídeos? Quin lema triem? Quins recursos musicals i gràfics poden ajudar-nos a potenciar el missatge?

- Cerquem el vestuari i el material necessari per al rodatge.
- Organitzem-nos i repartim-nos les tasques de filmació i postproducció.
- Finalment, pensem com mourem els vídeos a través de les xarxes socials per tal que el nostre missatge tingui el major impacte possible.

Projecte documental al camp de Za'atari / LAURA DOGGETT

L'EUROPA FORTALESA

Durant els darrers anys, la Unió Europea ha aprovat diversos tractats amb països veïns, concretament el Tractat EU-Turquia (2016), EU- Líbia (2017) i EU-Marroc (2018). Els acords es basen en una injecció econòmica i cooperació en sistemes d'intel·ligència i control per tal de reforçar la seguretat a les fronteres. Això comporta una externalització de les fronteres europees i derivar la gestió i control dels fluxos migratori a països on s'hi registren **violacions sistemàtiques de drets humans**, com els anomenats camps de detenció de Líbia.

També cal destacar l'ampliació competencial i pressupostària de Frontex, l'Agència Europea de Guàrdia fronterera i costera que en els últims 10 anys ha quadruplicat el seu pressupost, arribant fins a una partida de 333 milions d'euros el 2019.

Al mateix temps, a països fronterers com Espanya i Itàlia s'observa una privatització i reducció del servei de rescat marítim, mentre que es criminalitzen i persegueixen les ONGs i entitats de rescat marítim com Proactiva Open Arms i Sea Watch.

Finalment, els últims temps hem vist com l'auge de l'extrema dreta arreu d'Europa i del seu discurs d'odi, xenòfob i racista, ha afavorit les agressions i violències contra les persones migrants, que han sigut rebudes fins i tot amb atacs per part de grups organitzats en diverses illes gregues.

Tot això, es constitueix en elements que dificulten i posen en perill encara més el procés migratori de les persones.

Intervenció de Frontex a Grècia / UE

LEVANTANDO MUROS

Políticas del miedo y securitización en la Unión Europea

Fuente: Informe "Levantando muros. Políticas del miedo y securitización en la Unión Europea" (2018)
Consulta y descarga el informe completo en: centredelas.org/es/levantandomuros

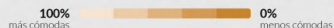

MUROS MENTALES

- Influencia de extrema derecha
- Extrema derecha/partidos xenófobos en el gobierno
- Países en los que partidos xenófobos han obtenido resultados al alza en elecciones entre 2010-2018

Eurobarómetro 2015 sobre racismo

Porcentaje de personas que se sentirían cómodas si uno de sus hijos o hijos mantuviese una relación amorosa con una persona musulmana

MUROS MARÍTIMOS

Principales operaciones marítimas para el control de flujos migratorios

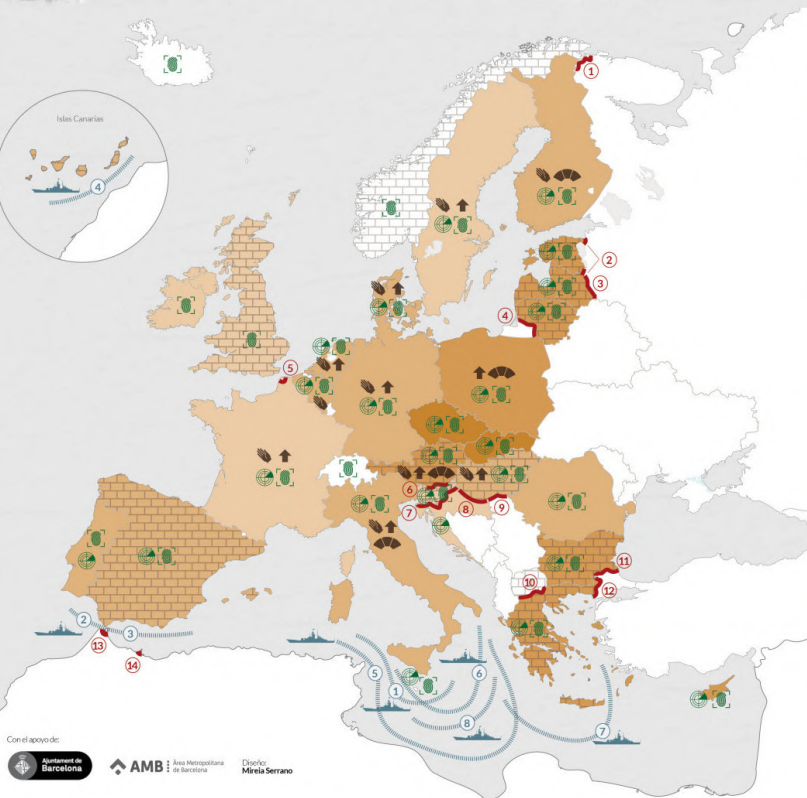
- GOBIERNO ITALIANO
- 1 MARE NOSTRUM (octubre 2013 - octubre 2014)
 - 2 ÍNDALO (2006 - actualidad, de julio a octubre)
 - 3 MINERVA (2006 - actualidad)
- FRONTEx
- 4 HERA (2006 - actualidad, de agosto a octubre)
 - 5 HERMES (2008 - 2016)
 - 6 TRITÓN (noviembre 2013 - 2015, 2016 Expanded Tritón)
 - 7 POSEIDÓN (2006 - 2016)
 - 8 SOFÍA (mayo 2015 - 2018)

MUROS VIRTUALES

- Sistemas de control y almacenamiento de datos de los movimientos fronterizos*

*Países que implementan algún tipo de sistema de control de fronteras

- Vigilancia de los espacios fronterizos: EUROSUR

MUROS TERRESTRES (1990-2017)

- Países que han construido muros
- Muro

Ruta del Ártico: Noruega

- 1 200m x 4m / 196km de frontera

Repúblicas Bálticas y la frontera con Rusia: Estonia, Letonia, Lituania

- 2 1,6km (previsto 110km) x 2,5m / 294km de frontera
- 3 23km (previsto 90km) x 2m / 276km de frontera
- 4 44,6km x 2m / 227km de frontera

Muros en el interior: Reino Unido

- 5 Ambos lados de la carretera: 11m x 4m

Ruta de los Balcanes: Austria, Eslovenia, Hungría, Macedonia, Bulgaria, Grecia

*Macedonia no forma parte de la UE, ni de Schengen pero se incluye por formar parte de la ruta de los Balcanes

- 6 3,7km x 2m / 330km de frontera
- 7 200km / 670km de frontera
- 8 300km / 329km de frontera
- 9 151km x 4m / 151km de frontera
- 10 33km x 2,5m / 246km de frontera
- 11 201km x 3m / 260km de frontera
- 12 12km x 4m / 206km de frontera

Enclaves en el Norte de África: España

- 13 8,3km x 6m / 6,3km de frontera
- 14 10km x 6m / 9,6km de frontera

ESTADO DE MILITARIZACIÓN

muro de frontera	guardias de frontera	cámaras de videovigilancia	sensores de vibración	sensores de control de control
valla de alambre electrizado	sensores de vibración	sensores de vibración	sensores de vibración	sensores de vibración
sensores de vibración	sensores de vibración	sensores de vibración	sensores de vibración	sensores de vibración
sensores de vibración	sensores de vibración	sensores de vibración	sensores de vibración	sensores de vibración

L'EUROPA FORTALESA

Des de principis del segle XXI, Europa ha anat construint tanques i murs per intentar blindar les seves fronteres exteriors al trànsit de les persones migrades. Alguns moviments socials van batejar aquest fenomen amb el nom d'*Europa fortaleza*. Aquesta activitat proposa reflexionar sobre les pors i les motivacions que fonamenten aquestes polítiques migratòries i sobre la relació entre llibertat, seguretat i equitat en el món contemporani.

Edat recomanada: a partir dels 17 anys.

Temps aproximat: 30-45 minuts per a cada apartat.

Objectius educatius

- Conèixer els murs que la Unió Europea ha edificat per intentar contenir les migracions humanes i valorar alguns aspectes de les polítiques migratòries europees.
- Analitzar en què es fonamenta la por de les migracions i valorar per què, a vegades, és alimentada pels poders mediàtics.
- Reflexionar sobre el binomi seguretat i llibertat en el món actual, i comprendre des de quina posició social s'utilitzen aquests conceptes.

Materials necessaris

- Dispositiu amb connexió a Internet o sistema de reproducció de vídeos.
- Ordinadors o materials analògics per al disseny dels cartells.

1. Habitar una bombolla

Llegim **aquesta notícia** sobre els barris tancats i blindats a Buenos Aires i debatem conjuntament les qüestions plantejades.

Reflexionem

- A molts indrets del món hi ha barris blindats com els que es descriuen a la notícia. Ens agrada aquest model de ciutat i de vida? Per què?
- Aquest emmurallament es justifica per defensar la seguretat. Però què és la seguretat? En quines situacions ens sentim segurs i segurs? Per contra, quan hem sentit inseguretat?
- Tanmateix, què passa amb la seguretat de les persones (especialment d'aquelles més vulnerables) que no tenen diners per viure dins dels murs?
- Quines similituds existeixen entre els murs que protegeixen els barris rics d'algunes urbs i les tanques que barren les fronteres exteriors de la Unió Europea? Responen a la mateixa lògica?
- En alguns discursos polítics es considera que l'única manera de garantir la seguretat és reduir la llibertat. Què en pensem, d'aquesta associació d'idees? Des d'un punt de vista educatiu, quins inconvenients té?
- Davant el binomi llibertat i seguretat, on queda la paraula *equitat*? Un món més equitatiu i sostenible seria un món més segur? Llavors, per què no se sol parlar de promoure l'equitat quan es parla de seguretat? Per què pot interessar dissociar i confrontar les paraules *llibertat*, *equitat* i *seguretat* en comptes de procurar harmonitzar-les i tractar-les de manera integral?

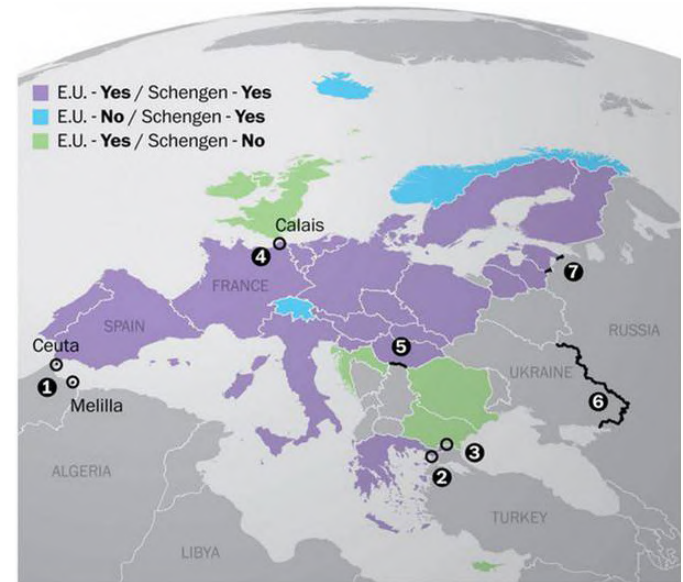
Pluges grises / ROWAN HEUVEL

2. De què tenim por?

Fixem-nos en aquest mapa on apareixen els diversos murs que els estats europeus han edificat per dificultar els moviments migratoris.

Reflexionem

- A quina zona d'Europa hi ha més tanques? Quines estan en territori espanyol?
- Per què la Unió Europea finança altres estats per encarregar-se de contenir, detenir —i a vegades fins i tot deportar— persones migrades?
- Quin tipus de règims polítics hi ha en aquests tercers països? Què suposa aquesta externalització de cara a garantir el respecte dels drets humans?
- De què tenen por els governants que ordenen aquest tipus de polítiques migratòries? Què volen protegir? D'on pensem que provenen els temors que té la gent del carrer sobre els moviments migratoris?

1 Ceuta i Melilla (Possessions espanyoles al Nord d'Àfrica) **2005**

2 Grècia **2012**

3 Bulgària **2015**

4 Calais, França - Ampliada **2015**

5 Hongria **2015**

6 Ucraïna **2018**

7 Estònia **2018**

Mirem el vídeo [Fronteras humanas](#) i també aquest fragment del documental [El Otro lado de la valla](#) (5'')

Reflexionem

- Quines pors tenen o han tingut les persones migrades que apareixen en aquests dos documentals?
- Per què diuen que els espanyols i els europeus no els han de tenir por?
- Una de les persones migrades del documental *Fronteras humanas* diu que les persones no hem de tenir por les unes de les altres, sinó que hem de tenir por dels problemes comuns de la humanitat. Per exemple: la fam, les guerres, la degradació ambiental que esgota els recursos naturals, l'armament nuclear, etc. Tanmateix, els governs de les societats europees perceben aquests perills i els afronten amb la mateixa bel·ligerància que les migracions? Per què?

Fotograma de *El otro lado de la valla* / SALVADOS

3. Com volem viure?

La científica polonesa Marie Curie és l'autora de la cita «La vida no s'ha de témer, s'ha de comprendre». Fixem-nos en el missatge d'aquesta sentència i comentem conjuntament les preguntes plantejades.

Reflexionem

- Davant els discursos que s'alimenten de les nostres pors, quin significat pot tenir un missatge d'aquest tipus?
- Prendre consciència de la pròpia mortalitat i transitorietat ens pot permetre viure amb més llibertat?
- Alhora, també ens pot fer més respectuosos amb el nostre entorn i amb la resta de persones amb qui compartim el planeta?
- Per altra banda, adoptar una actitud excessivament frívola pot fer que ens deixem de responsabilitzar dels problemes propis i comuns. Davant els reptes del present, quina filosofia vital i quins principis pensem que haurien de guiar les nostres vides per poder crear un món més equitatiu, alegre, sostenible i saludable?

Individualment o per grups, cerqueu sentències filosòfiques i frases cèlebres, o bé inventeu-vos-les, que resumeixin una idea vital important i amb les quals us sentiu identificats. Dissenyeu, de manera analògica o digital, un cartell gràfic per plasmar la vostra sentència.

Finalment, si voleu, podeu fer-vos fotografies amb els cartells que heu elaborat i difondre'ls a les xarxes socials amb un *hashtag* comú.

**“La vida no s'ha de témer,
s'ha de comprendre”**

DRETS HUMANS EMERGENTS

Els drets humans emergents són reivindicacions legítimes de la societat civil dirigides a la formulació de nous o renovats drets humans. Fa seixanta anys que es va redactar la Declaració Universal dels Drets Humans. Des de llavors, tant les societats nacionals com la societat internacional, han sofert profundes transformacions a mesura que s'intensificava la globalització, apareixent com a resultat noves i urgents necessitats humanes. Els drets humans emergents pretenen traduir aquestes noves necessitats en nous drets. Observem [l'esquema dels DDHH emergents y llegim el seu resum](#) (Monterrey 2007, Institut de Drets Humans de Catalunya).

Edat recomanada: a partir dels 17 anys.

Temps aproximat: 1h

Objectius educatius

- Conèixer la importància dels DDHH de tots els éssers humans que habitem al món.
- Reflexionar l'evolució dels DDHH en els últims 70 anys
- Concebre els DDHH com a universals, indivisibles i interdependents

Materials necessaris

- Dispositiu amb connexió a Internet.

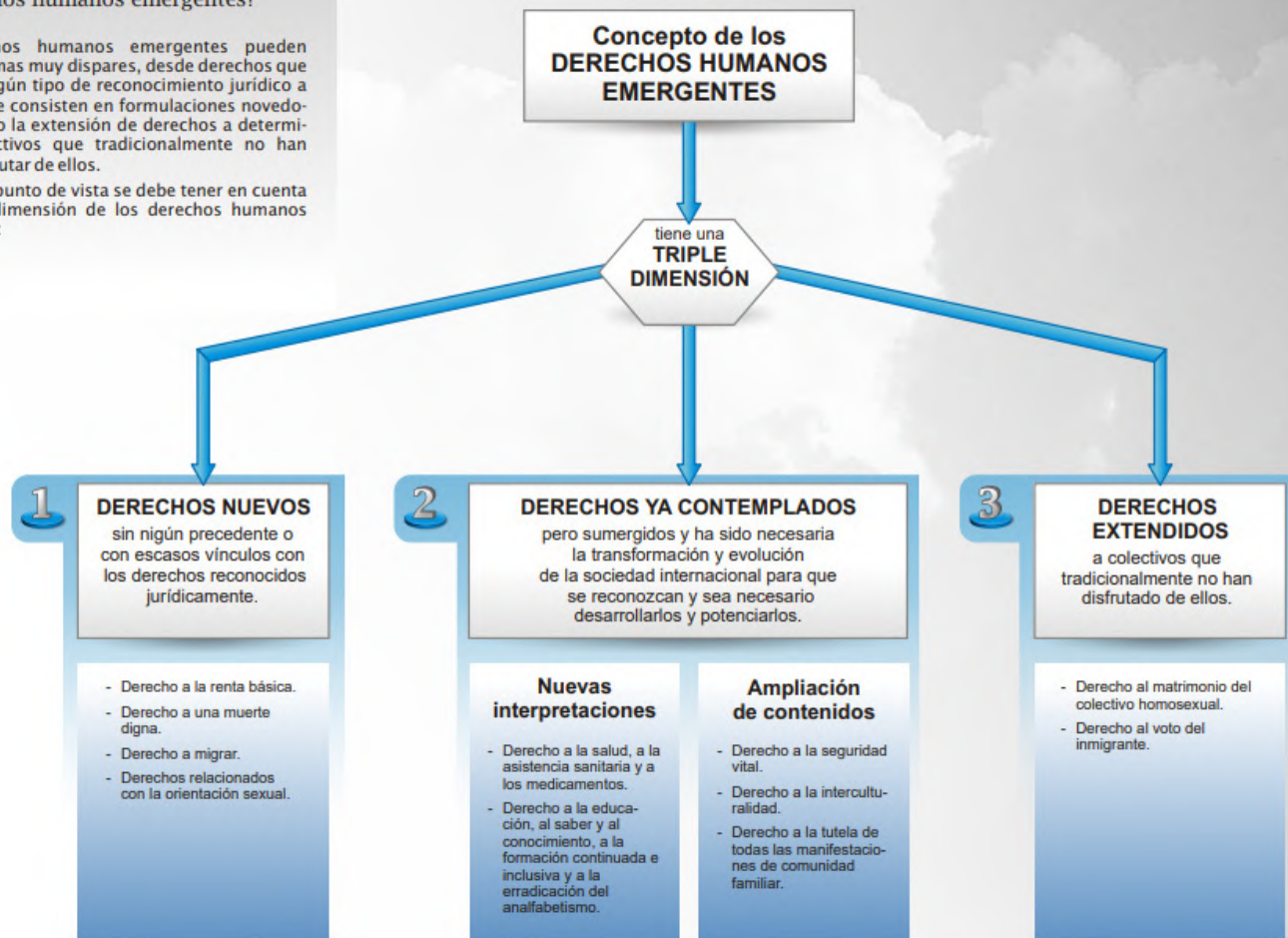
Reflexionem

- Què en penses de la nova declaració DDHH?
- Quines diferències trobes amb l'original de 1947?
- Quina importància tenen els DDHH?
- Incorporaries algun dret més?

¿CUÁLES SON los derechos humanos emergentes?

Los derechos humanos emergentes pueden adoptar formas muy dispares, desde derechos que ya tienen algún tipo de reconocimiento jurídico a aquellos que consisten en formulaciones novedosas e incluso la extensión de derechos a determinados colectivos que tradicionalmente no han podido disfrutar de ellos.

Desde este punto de vista se debe tener en cuenta una triple dimensión de los derechos humanos emergentes:

Un projecte de:

Produït per:

Amb el finançament de:

Ajuntament
de Barcelona

**"Un nen, un professor, un llibre
i un llapis poden canviar el món."**

Malala Yousafzai